

(המשך מעמוד 41)

אמהות שלנו שלחות אותנו לצבא. וכל זה היה לא מזמן. יהונתן גפן נשוי לנורית ואב לשירה בת 11 ולבני בן 9. הוא מתגורר בבית שכור בשכונת-הפועלים של אחד מכפרי השרון. היה לי קשה לבחור בו כמראיין, כי איני אוהבת לראיין חברים. אך נדמה לי שמכל בני הדור שלי, יהונתן גפן הוא הדמות הנכונה ביותר לראיין כעת.

כמה עסק המחזה הראשון שלך, "קשר אייר"?

נשיא המדינה עורך מסיבה לילדים ש נולדו בהא באייר השנה, ולהפתעתי הרבה איש אינו מגיע. ואני כל אחד מילדי אייר נותן מנילוג על עשרים דרכים לעזוב את הציונות. איפה הם נמצאים, ילדי אייר, בזמן שהנשיא נשאר לבד עם המסיבה שלו?

אחד נמצא בהתחלית, אחד בישיבה, אחד בכלא בגרמניה, שניים בלוס-אנג'לס, אחד מהם הוא מומחה לטרור. מניין קחת את הדמויות? כולם גזורים מסביב לחברים שלי. תסי תכלי מסביב — כולם הלכו! המוטו של המחזה אומר: "כולם כולם יצאו מהארץ או יצאו מדעתם". אחת נמצאת

בבית-משוגעים, אחד בקומונה של זך בודהיסטים, אחד הומו בפאריס עושה תי אטרון רחוב. מין פזורה ענקית של כל הדור שלנו.

ואין אף אחד נורמלי בדרך שלנו?

לא. אף לא אחד?

את נורמלית? תגידי לי, את נורמלית? תראי, יש במחזה שני חברים שרצים, מדברים ומתנהגים כמו הגשש. מין חבר ר"ה שקודם עושים ואחר-כך חושבים. הם הדבק המדבק בין חמשוגעים.

איך יתכן שבדרך שלנו לא נמצאת אף נציג אחד נורמלי?

אלה החברים שלי, מה אני יכול לעשות? יש גם שני חברים, אלה שסיפרתי עליהם קודם. שני החברים שקוראים להם במחזה חברים. הם חברים טובים. כל מה שאומר רים להם הם עושים. הם משתגעים אחרי הגשש ואוהדים של מכבי.

פטריוטים? נכון.

הדור שלנו, הדור שנודד אל תוך המדינה וגדל עם המדינה, מה תפקידו בחברה הישראלית ה עכשווית?

שאלה טובה. נולדנו בחלומות לא שלנו. בתוך הסיטוט של ההורים שלנו. בחמימות

נעורים ניסינו חלום לא שלנו, שלא אנחנו חלמנו. או אם אתה נכון, אתה במשך הזמן נתקל בקיר. אתה במבר כה, כסימני שאלה. אם אתה אחר, אתה נחשב לשפוי. אתה מאלה שאצלם הכל בסדר, מאלה ש אמרים: אני בורג

קטן, יש ממשלה שנבחרה. היא תפעל במקומי. כל החברים שלי, שהתחילו להי שוב, קרה להם משהו של כאן ועכשיו. במדינת צעירה, הכאן והעכשיו הוא דבר נורא חשוב! המדינה הזו היתה יכולה להיות המון דברים ונעשתה הדבר הרע ביותר.

מה אתה מנסה להגיד? שי כולנו משוגעים?

אני מנסה להגיד דבר מאוד בסיסי: לא חשוב מה שהיה ומה שקרה למדינה הזו. זאת, כעת בואו ונתחיל מההתחלה!

את יודעת שבמחזה שלי גם הדגל עוב את המדינה? את יודעת מה אומר הדגל במחזה? הדגל אומר: אני סמרטוט. אין מאחורי אנשים. אין מאחורי אהבה. תוק עים אותי בשאתילה, מורידים אותי מ שארם אל-שית'. אני בלי אנשים לא שווה כלום. דגל ישראל הפך לעלה התאנה שלו אנו סוגדים.

מדוע כתבת את המחזה הזו, שבנודאי יעורר פודמוס? איזה צורך היה לך להציג את בני הדור שלנו כיוצאים מהארץ או כיוצאים מדעתם?

במשך שלוש השנים האחרונות שאלתי את עצמי כמה וכמה פעמים למה אני לבד. איפה החברים שלי? למה כל אלה שכל כך אהבו את הארץ ירדו ממנה? למה עישים את זה במקום אחר, או שהם מתים, או שהם מטורפים. ומהשאלה הזו את הבנתי את קשר אייר. יש מכנה משותף לכל האנשים שיצאו מהמישחק, ש נולדו ב-1948 בהא באייר, בתוך מילחמה, לתוך עולם שהציע להם מילחמות צוד קות כלבד.

למה אנחנו נולדים בארץ הזאת? לתוך שני דברים: כולם ואנחנו. אנחנו נולדים לתוך מיתוס של מוות. ולמות זה הדבר

הכי טוב שאתה יכול לעשות למען ה מולדת שלך, תשאף לזה! זה כמעט כמו המוות המשחרר בתורות הבודהיסטיות. טוב למות בעד ארצנו? זו סימנה בוד היסטית. ועם השלט הזה ישבתי שמונה שנים בבית-הספר היסודי, כשהוא תלוי לי מעל לראש! מה קורה לילד שבדל עם סימנה כזו מעל לראש ובתוך תוכו מת נגד לה? הרי "טוב למות בעד ארצנו" היא סימנה ספונטנית, שנקבעה עליידי מימסד ספרטני עבור לוחמי הדור הבא

שאלתי את דין אם גם בעתיד נאשיך להיות ספורטה, זהו אמו כן, נחיה לעד עם החרב. אהבתי את דין מאוד כדוד

בלי שום מוסר, בלי שום הצדקה ערכית, סתם בשביל הפוזה! משחר ילדותך חלמדים אותך לא להיות חריג. אם אתה חריג, זה לא טוב. תהיה כמו כולם. קחי למשל אדם כמוני אני הלכתי להיות צנחן כשרציתי להיות בר להקת הנח"ל. הלכתי להיות קצין בזמן שהעודפתי להיות טבח, רק בשביל להמ שיך את החלום של הוריי. ופתאום, כשר התבגרתי, הבנתי שביובזתי את מחצית חיי על חלום לא שלי.

מצד אמוך אתה בן למרשפחת דיון, איך השפיעה העובדה הזאת על עיצוב האופי שלך?

את רוצה לשמוע על המישפחה שלי? בבקשה: אבא שלי היה כל הזמן בצבא. סבא שלי היה כל הזמן בכנסת, סבתא שלי היתה כל הזמן חולה ואמא שלי היתה כל הזמן ממורמרת. בן-דודי מהתחיה אומר ש מישפחת דיון זה דאלאס. אם הוא אומר דאלאס, הוא לא הבין את המישפחה. אני אומר שמישפחת דיון זה בועות. מה זה בועות? כל גבור עם סטייה נפשית מוכר פלת פי מליון. בועות זה בעיני סבא שלי עם אהבת הארץ שלו פלוס הפוזה שמסי ביב לזה. סבא שלי היה מנגב זיעה גם כשלא היתה לו זיעה. סבא שלי היה כל השבוע בכנסת, ובסוף השבוע היה מגיע לנהלל ונעול מגפיע-עבודה עם אדמה יבשה, סבתא שלי היתה דמות מאד דוסטויבסקית, אבל פי מיליון. היא היתה סופרת שכתבה טוב. מעין רחל פלוס הטראומה הנובעת מכך. אבא שלי זה אחד שהחליט להקדיש את חייו לביטחון המדינה. שום דבר לא חשוב יותר מביטחון המדינה. מעולם לא דיבר אייתי על דבר אחר מאשר צה"ל. ביטחון יוחסי הכוחות.

מה סופנים בבית כזה?

אתה סופג אינדיבידואליזם. אתה אומר: בוא נתרחק לפניה שלי, בוא לא נידבק לשום תיאוריות מישפחתיות. אני תמיד ניסיתי לחיות לבד, בלי סיסמות. היו לנו המון סיסמות בבית. דיון זה סימנה בפני עצמה. שאלת המפתח של הדור של אבא שלי היתה אם דיון אהב אותך או לא. אני מנחה שמפני שהיית בן למישפחת דיון דרשו ממך יותר. דרשו ממני לא רק מפני שהייתי בן לי מישפחת דיון. דרשו ממני גם מפני שר באתי מנהלל. עד היום מאשימים אותי בעניין תרגולי ההודו. למרות שאני כבר עשר שנים לא גר בנהלל. יש מה שבקרא גאוות מצבא. בכל מקום שהלכתי אליו בר עיר או בצבא, להיות מנהלל זה היה משהו. איך זה השפיע עליך?

אני חושב שזה מה שהפך אותי לאיני דיבידואליסט. בפעם הראשונה בחיי כשר הבנתי שאני זה אני, בלי קשר לדיון, בלי קשר לנהלל, היה כשהתחלתי לכתוב שני רים בגיל 11. בגיל 14 עברתי לגור לבד בבית בצבא. להיות מנהלל זה היה משהו ירושלים. זה היה רגע מפתח בחיי. התר רקתי מחלומות ומסיוטים שאינם שייכים לי, והתחלתי לברוא את החיים שלי בעיקר עם ספויים. הזמנתי חברים אלי הביתה, שמענו היפושיות. בגיל 14 התחלתי לחיות לבד.

"זה לא יעזור לכם!"

מדינה שלמה הולכת שולל עליידי מכבי מזויף אחד. והמכבי נואם בכנסת ומציע לחקים ועדת-חקירה שתחקור את מידת הנזק שגרמו הידעות שלנו והרשימות שלנו בעיתון במשך המילחמה המיותרת והארוכה הזאת.

כוחותינו מתעכבים כעת במערב-ביירות כדי לאסוף כתבות שלנו במישרדי אש"ף. נשיא נרצה, עם נטבה, אך צה"ל לא יוצא, הוא אוסף רשי ננות מ"הארץ", מ"מעריב", ומ"ידיעות" במערב ביירות. ליאסר ערפאת מותר לקרוא אותי. זו לא אשמתי שהוא לא קורא וגורר את אבשלום קור. ומותר לנו — מותר לנו לחשוב הפוך מיהודה המכבי מבלי שיקראו לנו בוגדים ושונאי-ישראל.

מותר לנו לאהוב את הארץ הזאת אחרת — האהבה שלי היא לא האהבה שלהם. זה לא יעזור לכם, אנחנו נמשיך לכתוב את זה, לשיר את זה, לנגן את זה ולצעוק את זה! טוב לצעוק בעד ארצנו! לא ניתן לכם להרוס את כל מה שבנו כאן אבותינו ואבות-אבותינו.

לא ניתן לכם להחריב מסורת של אמת, חלומות של חלוצים. בדיון בכנסת אמר ראש-הממשלה לראש-האופוזיציה: "תתי בייש לך!" זה בסדר, מנחם, אנחנו מתביישים. בגלל זה אנחנו יוצי אים לרחובות, ואנחנו גאים להשתייך למחנה הבושה, ולא למחנה השקר.

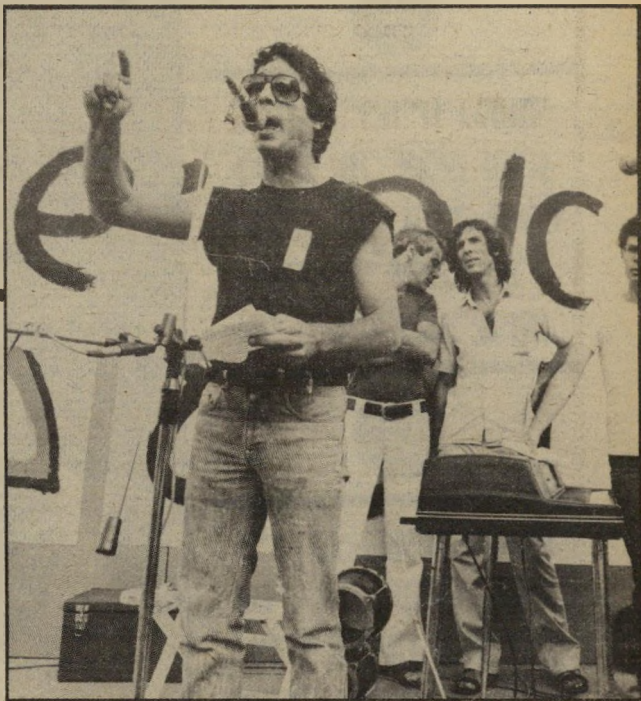
ראש-הממשלה, שיש לו קשר עם נצה ישראל, אבל על הלך-הרוחות בעם כמו על האירועים בחזית הוא שומע מהבי-בי-סי. מר בגין, הגיע הזמן שתתעורר כבר, ותפטר את ממשלת-החושך שלך. ויהי אור!

בכל הזדמנות אתה אומר "אשוויץ", אבל בראש-השנה נמחקת את מהדרטואר שלך. אני בהחלט מבין אותך, ומי יודע — אולי כבר מותר לנגן את ואנגרי!

בכל הזדמנות אתה אומר "ילדינו". למען ילדנו — תן לילדינו לגדול בלי אות-קין. למען ילדיהם — תעשה כבר משהו, לכל הרוחות! גם ילדיהם הם ילדים!

זה לא יעזור לכם. השקר אינו מלך ישראל. פצצות-התאורה שלנו אינן אור לגויים, אלא מוות לגויים וחרפה ליהודים.

זה לא יעזור לכם — אנחנו לא פלאגויות. אנחנו מתביישים, והבושה שלנו תהיה ועדת-החקירה שלכם. עוד לא אבדה תיקונותנו. ולמיות לא תהיה ממשלה! אמן!

גפן בהפגנה נגד טבח ביירות* אור לגויים או פצצות-תאורה

בפעם הראשונה בחיי, אני מוצא את עצמי מתבייש להיות אזרח מדינת-ישראל.

מדינה בלי לב ובלי שכל. רק שרירים ושקרים. הייתי נאה לחיות במדינה, בה ראש-הממשלה מקים ועדת-חקירה כדי לבדוק את חשבון הדולרים של אשתו — והייתי נבוך וזועם להיות חלק ממדינה, שהחליטה להיכנס למדינה אחרת.

להיכנס כמו שוטר ולצאת כמו נגב. חיי אינם חיים במדינה הנחשדת בשותפות לרצה-המונים. זה "האור לגויים" שלנו — פצצות-תאורה לקצבים! אנחנו יוצאים אל הרחובות, כי הבושה אינה נותנת מנוח. טוב להתבייש בעד ארצנו.

שר-הביטחון אמר בדיון בכנסת, בקול המאיים שלו: "זה לא יעזור לכם!"

זה כן יעזור לנו! אתה אולי יהודה המכבי, אבל אנחנו בטח לא פלאגויות. זה לא יעזור לך, שר-השקרים — לא כולנו מטומטמים, לא כולנו עיוורים, לא כולנו פחדנים.

זה לא יעזור לך, משום שאומץ הוא לאמר את האמת, להתחרט, להכות על חטא. זה לא יעזור לך, כי אתה פחדן, אתה לא יהודה המכבי, אתה אניטוכוס, אתה שקר-מלך-ישראל.

מאות אנשים נרצחו בשיטת הסרט הנע כמו בסרט-זוועה, כמו בני-עמנו בשואה. מאתיים מטר מכוחותינו — ילדים נשחטו, זקנים נדקרו, בולדור ערם גויות.

הצבא הטהור ביותר בעולם, עם המודיעין הכי משובח בקיסמוס — עומד מנגד, לא רואים? לא שומעים? לא מרי-חים?

מכשירי-הקשר שלנו שומעים פרפר באנטנה, ולא פגורים במרחק של מאתיים מטר! אולי בשל און צורך בוועדת-החקירה. זה ברור מדני. אולי באמת מוטב לחקים ועדת-החקירה שתבדוק כיצד